

Motion till riksdagen

1988/89: Ub305

av Margareta Fogelberg (fp)

Ämnet teckning i grundskola och gymnasium

Jag minns jag blev så glad den dag
jag själv fann på
att skuggan av ett gulnat lönnblad
var inte svart
men blå!

Kanske kan bara den som själv haft förmånen att fritt få utveckla en talang som bygger på samspelet mellan ögon och händer riktigt förstå den upptäckandets glädje jag försökt beskriva.

Praktiskt taget alla människor föds med ögon och händer i behåll. Det är bara en fråga om att ge alla ögon och händer samma chans. Dagens skola är en tragedi i så måtto att det nästan bara är kunskap och färdigheter som kan mätas, vägas och jämföras som anses ha något värde för en växande människa. Alla kreativa begåvningar får ligga i träda till den dag eleven lämnat skolan så vitt inte han eller hon själv eller med hjälp av någon uppstudsigt förälder lyckats smyga sig undan då och då för att gå på upptäcktsfärd i formernas och färgernas spännande värld.

Följande tankar är inte mina egna utan tillhör Lennart Linjer, teckningslärare i ämnet "bild" vid en gymnasieskola. Jag vill så gärna föra dem vidare att jag gör det i en egen motion i förhoppningen att väcka till liv intresset för ett uråldrigt, mänskligt sätt att låta tankar och känslor bli bilder och symboler.

I Utbildningsdebatt nr 1 1988/89 berättar undervisningsrådet Bengt Thelin i sin ledare om ett av regeringen beställt "handlingsprogram för skolans internationalisering" och i nr 2 1988/89 är det generaldirektör Erland Ringborg som låter oss ana "en ny gymnasieskola vid horisonten". På ledarplats i Läroplansdebatt nr 41/88 uttrycker Annika Strandell, skolöverläkare på SÖ gott hopp om "den hälsobefrämjande skolan ... under förutsättning att vi vågar bryta gamla invanda mönster, ta till nya synsätt och utveckla nya metoder att arbeta efter".

Tänk om den "internationaliserade" och "hälsobefrämjande" svenska skolan och då inte minst "den nya gymnasieskolan" verkligen ville "bryta gamla invanda mönster" och inför 1990-talet, den av FN aviserade "kulturdekaden" se med särskilt nya ögon på det gamla teckningsämnet som för ett tiotal år sedan mötte följande öde:

TE-BILD

Ett ämne som i skol- och livspraktiken är lika allmängiltigt till sin sort som gymnastik med idrott, lek och sport och lika skönt som sången och musiken

fick underkänt i utbildningsfabriken och fördes utan större motstånd bort som om det vore meningslöst och torrt och utan värde i pedagogiken.

Så blev den enda timmen i vår skola, som skulle lära hela folket se, av maktens blinda ledare förspild.

Ja, själva namnet TECKNING fick vi spola från schemat, där det kort och gott var TE, för "Bättre Bildad Bör man Bli av BILD".

Om namnbytet var lyckat eller ej beror nog på från vilket håll man ser det. Ordet teckning beskriver en aktivitet och en produkt. Bild är bara en produkt. Teckning som aktivitet engagerar öga och hand i samklang med tanke och känsla. Bild är i sin egentliga betydelse ingenting som kräver handens medverkan. Därför är nog teckning ett bättre namn på ett aktivt ämne i skolan.

Men varför inte ha båda namnen: "Teckning" för en obligatorisk veckotimme, där alla medborgare får basfärdighet, och "Bild" som en frivillig påbyggnad, där konstfärdighet utövas.

Att teckna är något som alla kan lära sig. Det är att lära sig se mer och bättre förstå t. ex. det perspektiviska rum som vi lever i och som lever i våra ögon. Det är att iakttä, minnas och dra slutsatser, att få skapande tankar och att lösa problem. Därmed kan det vara en väg till ökat självförtroende och ett rikare mänskligt liv.

Den tyske expressionisten Max Beckmann säger t. o. m.: "Jag har tecknat. Det försäkrar en mot död och livsfara."

Bör då inte denna livskvalitet snarast få en sin egen obligatoriska veckotimme på skolschemat fr. o. m. lågstadiet t. o. m. gymnasiet för att förmedla en basfärdighet vars grundläggande betydelse skola och samhälle enligt många vittnesmål aldrig tycks ha insett. Jo, teckning bör snarast få ett minsta gemensamma mål för alla medborgare och bli obligatoriskt överallt där gymnastik/iddrott är obligatoriskt. Befrielse från teckning bör endast beviljas vid företeende av läkarintyg på, att man inte tål ett ämne, som inom mentalvården används som medicin.

Hela vuxenfolkets träning i teckning skulle nog ske mest effektivt genom en rolig och uppmuntrande teckningskurs i det suveräna bildmediet television och en avslutande jätteutställning av hela folkets bilder i alla kultur- nämnders regi. Detta kunde bli början till en ny syn på teckning som ett

medel mot sysslöshet, håglöshet, div. missbruk och förstörelse, kort sagt ett naturligt hjälpmedel i hela folkets mentala friskvård.

Mot. 1988/89
Ub305

Det finns tydligen inget slut på listan över tecknandets förtjänster. Hur kan det då komma sig att folket inte har lärt sig teckna utan att många vuxna, även skolledare och politiker, befinner sig på klotterstadiet? Jo, det måste väl, skam till sägandes, vara teckningslärarnas fel, som inte har tagit chansen att avslöja tecknandets hemligheter för sina elever genom tiderna, så att dessa i sin tur som föräldrar, lärare, skolledare och politiker har kunnat föra kunskaperna vidare till nya generationer. Därför har vi också en gymnasieskola som inte tycks ana det allvarliga i att timplanen inte erbjuder en enda blivande arkitekt eller ingenjör en enda veckotimme i det naturvetenskapliga "grundämne" som heter teckning.

En obligatorisk teckningskurs som vi alla har genomgått och som väl bör bevisa vår inneboende förmåga är den som leddes av allas vår Första Fröken som därför tillägnas följande sonett, tryckt med elevgjorda lino-leumtyper:

Du lärde oss att skriva *A B C*
och *D* och *E F G* och *H*. De flesta
i klassen kunde också snart det mesta
om *I J K L M N O* och *P*

och *Q R S T U V W*
samt *X Y Z A Ä Ö*. Av bästa
förmåga skrev vi nästa, nästa, nästa
och nästa rad igen, tills ett tu tre

vi satt där med ett läst och skrivet språk
och slutade att forma nya tecken
den dag vi sa farväl till Första Fröken

Att skapa folk och lä och träd och kåk
direkt ur pennan, med de egna strecken
blev aldrig lika lärt i skolans öken

Det finns ingen anledning att tro att bokstäver och siffror är det enda som alla kan lära sig rita.

Det är väl bara så att teckningslärarna, de sakkunniga i landet, inte har varit lika duktiga som vår Första Fröken på att lära ut sin teckningskurs. De har inte heller haft samma möjlighet att nå ut till alla. Och förresten, vilken teckningskurs skulle de ha lärt ut? Något minsta gemensamma mål tycks aldrig ha funnits för detta ämne i skolan. Hade det givits ett klart definierat mål, att — och hur — alla svenskar skall lära sig teckna, så hade det också utbildats tillräckligt många teckningslärare med uppgift att verk-

ställa detta beslut. Och då, ja, då hade inte denna insändare behövt skrivas och läsas, för då hade maktens ledare inte varit blinda på det öga som ser vad teckning är. Och ingen annan heller hade längre behövt förneka sina medfödda teckningsanlag och längtansfullt sucka: — Så roligt det vore om man kunde detta, som ser så lätt ut, när andra gör det.

Mot. 1988/89
Ub305

Nu är det som det är: Svenskarna och deras hövdingar lider brist på ett psykiskt baslivsmedel och något måste göras för att hjälpa föräldrar och lärare att våga teckna lika spontant och naturligt som man talar och skriver. Då dröjer det inte länge förrän barnen gör som de vuxna. Men allra, allra först är det nog ändå skollidarna och de folkvalda som bör sätta sig några gånger på skolbänken för att genom egna studier av verkligheten inse vikten av att även resten av folket får tillfredsställa sina naturliga behov av basfärdigheten TECKNING.

Hemställen

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att återinföra ämnet teckning i grundskola och gymnasium.

Stockholm den 24 januari 1989

Margareta Fogelberg (fp)